

УДК 342.92

В. В. Ліпинський, кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного
та митного права Академії митної служби України

**ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ НЕРЕЗИДЕНТІВ
(на прикладі розпорядження тимчасово ввезеними на митну територію України
транспортними засобами особистого користування)**

Розкриваються й аналізуються деякі аспекти притягнення до адміністративної відповідальності за порушення митних правил нерезидентів на прикладі розпорядження тимчасово ввезеними на митну територію України транспортними засобами особистого користування. На підставі проведеного аналізу зроблено відповідні висновки та надано пропозиції.

Раскрываются и анализируются некоторые аспекты привлечения к административной ответственности за нарушения таможенных правил нерезидентов на примере распоряжения временно ввезенными на таможенную территорию Украины транспортными средствами личного пользования. На основании проведенного анализа сделаны соответствующие выводы и представлены предложения.

The author opens up and analyses some aspects of prosecution nonresidents to the administrative responsibility for violation of customs rules on the example of disposition of transport vehicles for personal use which were imported on the custom territory of Ukraine. The proper conclusions and suggestions are made on the basis of the conducted analysis.

Ключові слова. Митний кодекс України, нерезиденти, транспортні засоби, порушення митних правил, притягнення до адміністративної відповідальності.

Вступ. Митні органи відіграють важливу роль у забезпеченні можливості кожної людини, яка переміщує товари через митний кордон України, скористатися своїми правами, оскільки саме митна служба як уособлення держави в таких правовідносинах покликана реалізувати права й свободи людини і громадянина, охороняти їх і захищати.

Особливого значення така діяльність набуває під час притягнення осіб, які вчинили порушення митних правил (далі – ПМП), до адміністративної відповідальності, адже саме до компетенції посадових осіб митних органів належить виявлення та припинення зазначених правопорушень, а також здійснення такого різновиду адміністративного провадження, як провадження у справах про ПМП, результатом якого є встановлення об'єктивної істини щодо конкретного факту ПМП та застосування відповідних заходів впливу на винну особу згідно з нормами митного законодавства [1, 5].

Адміністративна відповідальність за порушення митних правил – це галузевий вид адміністративної відповідальності, специфічна форма негативного реагування з боку держави в особі її компетентних органів (митних та судових) на певну категорію протиправних проявів (порушень митних правил), згідно з якою особи, що вчинили ці правопорушення, повинні відповідати за свої неправомірні дії й каратися за це адміністративними стягненнями [2, 18].

Чинний з 01.06.2012 р. Митний кодекс України (далі – МК України) має сприяти своєчасному, всебічному, повному й об'єктивному з'ясуванню обставин у кожній справі про порушення митних правил, не допускати притягнення до адміністративної відповідальності невинних осіб, зокрема нерезидентів, під час розпорядження тимчасово ввезеними на митну територію України транспортними засобами особистого користування, що, у свою чергу, впливає на міжнародний імідж нашої держави.

© **В. В. Ліпинський, 2013**

Різноманітним питанням притягнення до адміністративної відповідальності за порушення митних правил присвячено праці Ю. М. Дьоміна, С. В. Ківалова, С. В. Кувакіна, В. В. Нижникової, Д. В. Приймаченка, В. А. Суворкіна та ін. У той же час питання щодо притягнення до адміністративної відповідальності за порушення митних правил нерезидентів у разі розпорядження тимчасово ввезеними на митну територію України транспортними засобами особистого користування не знайшли достатньої уваги. Дослідження цього питання дозволило б підвищити ефективність роботи митних органів під час правозастосовної діяльності.

Постановка завдання. Мета статті – розкриття та аналіз деяких аспектів притягнення до адміністративної відповідальності за порушення митних правил нерезидентів на прикладі розпорядження тимчасово ввезеними на митну територію України транспортними засобами особистого користування.

Результати дослідження. Протягом 2012 р. (станом на 19.11.2012 р.) митними органами України порушено 172 кримінальні справи про контрабанду на суму 28,78 млн грн.

Предметами контрабанди були наркотичні засоби (121 справа (70 %)); зброя (26 справ (15 %)); культурні цінності (11 справ на суму 676 168 грн (6 %)); продовольчі товари (6 справ на суму 23 841 005 грн (3,4 %)); транспортні засоби (3 справи на суму 1 421 278 грн (1,7 %)); сильнодіючі речовини (3 справи (1,7 %)); отруйні речовини (2 справи (1,1 %)); промислові товари (1 справа на суму 2 843 274 грн (0,55 %)); спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації (1 справа (0,55 %)).

Упродовж грудня 2012 р. кримінальні справи про контрабанду митними органами України не порушувалися через набрання з 20.11.2012 р. чинності новим Кримінальним процесуальним кодексом України від 13.04.2012 р. № 4651-VI, відповідно до якого митні органи не зараховано до органів, уповноважених розпочинати досудове розслідування. Протягом грудня 2011 р. митниця-ми порушено 27 кримінальних справ про контрабанду на суму 81,26 млн грн.

Разом з тим з моменту набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України митними органами України до правоохоронних органів надіслано 563 повідомлення про виявлення ознак злочину, передбаченого ст. 201 КК України.

Крім цього, протягом січня–грудня 2012 р. митними органами відкрито 23 386 справ про порушення митних правил на суму 1,99 млрд грн. З них 15 744 – справи, в яких реально вилучено предмети правопорушень на суму 760,39 млн грн.

При цьому у 8439 випадках вилучалися промислові товари на загальну суму 454,77 млн грн, в 967 – транспортні засоби на суму 172,25 млн грн, в 698 – валюта на суму понад 81,57 млн грн, а також у 6046 – продовольчі товари на суму понад 52,31 млн грн.

Митними органами розглянуто 4495 справ про порушення митних правил та застосовано адміністративне стягнення у вигляді штрафу на суму 19,62 млн грн. З цієї суми стягнуто та перераховано до Державного бюджету України 9,45 млн грн.

Упродовж 2012 р. митними органами передано на розгляд до суду 20 035 справ про порушення митних правил на суму 2,58 млрд грн. Серед розглянутих справ судом прийнято рішення про конфіскацію безпосередніх предметів правопорушень на суму 1,13 млрд грн. Крім цього, накладено штрафів на суму 103,24 млн грн. З цієї суми стягнуто та перераховано до Державного бюджету України 11,57 млн грн [3]. Ураховуючи ці статистичні показники, в митних органах України протягом 2012 р. порушено 967 адміністративних справ, у яких предметами правопорушень були транспортні засоби на суму 172,25 млн грн.

Умови та порядок пропуску й оподаткування товарів, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон України громадянами для особистих, сімейних та інших потреб, не пов'язаних із підприємницькою діяльністю, регулюється розділом XII МК України.

Відповідно до п. 33 ч. 1 ст. 4 МК України нерезиденти – це:

а) юридичні особи, утворені відповідно до законодавства інших держав, що діють за межами України, а також їх відокремлені підрозділи на території України, які не здійснюють господарську діяльність відповідно до законодавства України;

б) розташовані на території України дипломатичні представництва, консульські установи, інші офіційні представництва іноземних держав і міжнародних організацій, які мають дипломатичні привілеї та імунітет;

в) фізичні особи: іноземці та особи без громадянства, громадяни України, які мають постійне місце проживання за межами України, у тому числі ті, які тимчасово перебувають на території України [4].

Відповідно до ст. 380 МК України тимчасове ввезення громадянами-нерезидентами на митну територію України транспортних засобів особистого користування дозволяється на строк до одного року. Цей строк може бути продовжено митними органами з урахуванням дії обставин непереборної сили та особистих обставин громадян, які ввезли такі транспортні засоби, за умови документального підтвердження цих обставин, але не більше як на 60 днів. Обов'язковою умовою допуску зазначених транспортних засобів до тимчасового ввезення на митну територію України є реєстрація в уповноважених органах іноземних держав, що підтверджується відповідним документом.

При цьому такі транспортні засоби можуть використовуватися на митній території України тільки тими громадянами, які ввезли їх в Україну для особистих потреб, не можуть використовуватися для підприємницької діяльності в Україні, бути розкомплектовані, а також відчужені чи передані у володіння, користування або розпорядження іншим особам.

Крім того, ч. 5 цієї ж статті на особу, яка тимчасово ввезла транспортний засіб особистого користування, покладено обов'язок вивезти за межі митної території України з дотриманням строків, установлених відповідно до вимог цього Кодексу, цей транспортний засіб; помістити його в митні режими відмови на користь держави, знищення або руйнування чи оформити для вільного обігу на митній території України за умови сплати митних платежів, необхідних для імпорту таких транспортних засобів [4].

Таким чином, на особу покладається обов'язок дотримуватися вимог законодавства України.

Сукупність дій, що підлягають виконанню відповідними особами й митними органами з метою дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, – митні формальності (п. 29 ст. 4 МК України).

Виконання митних формальностей, необхідних для випуску товарів і транспортних засобів комерційного призначення, визначається як митне оформлення (п. 23 ст. 4 МК України).

Відповідно до ч. 1 ст. 246 МК України мета митного оформлення – забезпечення дотримання встановленого законодавством України порядку переміщення товарів і транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України.

Ч. 4 ст. 255 МК України визначено, що митне оформлення вважається завершеним після виконання всіх митних формальностей, визначених цим Кодексом відповідно до заявленого митного режиму.

Тобто невиконання особою дій, визначених законодавством України, унеможливорює надання митним органом дозволу на користування та/або розпорядження товарами, що оформлюються. Митне оформлення в такому випадку не може вважатися закінченим.

З огляду на вищезазначене, у разі встановлення фактів відчуження чи передачі у володіння, користування або розпорядження іншим особам транспортних засобів особистого користування, ввезених особами-нерезидентами, є підстави для розгляду питання щодо наявності ознак правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 469 МК України [5].

Відповідно до ч. 2 ст. 469 МК України зміна стану товарів, митне оформлення яких не закінчено, або товарів, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем на складі тимчасового зберігання, на складі організації – отримувача гуманітарної допомоги, на митному складі, користування та розпорядження ними без дозволу митного органу, а також невжиття передбачених ч. 4 ст. 204 цього Кодексу заходів щодо товарів, строк тимчасового зберігання яких під митним контролем на складі тимчасового зберігання, на складі організації – отримувача гуманітарної допомоги, на митному складі закінчився, тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [4].

Санкції за неправомірні операції з товарами, митне оформлення яких не закінчено, або з товарами, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем, передбачені ст. 469 МК України, дозволяють накласти на особу лише штраф за неправомірні операції з такими товарами, що виключає можливість вилучення митними органами таких товарів, зокрема транспортних засобів.

При цьому відповідно до абз. 2 п. 2.2 Правил дорожнього руху, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 р. № 1306, власник транспортного засобу може передавати такий засіб у користування іншій особі, що має посвідчення водія на право користування транспортним засобом відповідної категорії, передавши їй реєстраційний документ на цей транспортний засіб [6].

Ст. 265² Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) передбачено можливість тимчасового затримання транспортного засобу працівником Державної автомобільної інспекції за підозрою у вчиненні порушень, передбачених, зокрема, ст. 126 КУпАП (керування транспортним засобом особою, яка не має відповідних документів на право керування таким транспортним засобом або не пред'явила їх для перевірки).

Ч. 1 ст. 126 КУпАП встановлено відповідальність за керування транспортним засобом особою, яка не має при собі або не пред'явила для перевірки посвідчення водія відповідної категорії, реєстраційний документ на транспортний засіб, а у випадках, передбачених законодавством, ліцензійну картку на транспортний засіб, а також поліс (договір) обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (страховий сертифікат “Зелена картка”) [7].

Таким чином, тимчасове затримання транспортних засобів за участі представників відповідних підрозділів Державної автомобільної інспекції Міністерства внутрішніх справ України можливо за умови, що тимчасово ввезеним на митну територію України транспортним засобом особистого користування керує особа, яка не має відповідних документів на право керування таким транспортним засобом, зокрема реєстраційних документів.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що у разі встановлення фактів відчуження чи передачі у володіння, користування або розпорядження іншим особам транспортних засобів особистого користування, ввезених особами-нерезидентами, є підстави для розгляду питання щодо наявності ознак правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 469 МК України.

Також можливе тимчасове затримання транспортних засобів за участі представників відповідних підрозділів Державної автомобільної інспекції Міністерства внутрішніх справ України за умови, що тимчасово ввезеним на митну територію України транспортним засобом особистого користування керує особа, яка не має відповідних документів на право керування таким транспортним засобом, зокрема реєстраційних документів.

Для дотримання чинного законодавства під час притягнення до адміністративної відповідальності нерезидентів у разі розпорядження ними тимчасово ввезеними на митну територію України транспортними засобами особистого користування доцільно розробити відомчий нормативно-правовий акт щодо дій посадових осіб митних органів.

Література

1. Приймаченко Д. В. Адміністративно-правове забезпечення прав фізичних осіб у провадженні у справах про порушення митних правил : монографія / Д. В. Приймаченко, О. В. Бурцева. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2011. – 272 с.
2. Адміністративна відповідальність за порушення митних правил : навчальний посібн. за заг. ред. В. В. Ченцова. – К. : Істина, 2010. – 208 с.
3. Інформаційна довідка щодо результатів роботи митних органів у напрямку протидії митним правопорушенням упродовж 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.customs.gov.ua>.
4. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
5. Лист Держмитслужби України від 03.09.2012 р. № 20/2-11/09804ЕП [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.customs.gov.ua>.
6. Про Правила дорожнього руху : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 р. № 1306 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

